

LÒN CHE AN PIEMONTEIS AS PEUL NEN DISSE

Èl mèis passà i l'oma parlà dle diferense fra lenga e dialèt, e 'd coma 'l piemontèis a sia 'n dialèt për coj ch'a lo parlo (o a podrìo parlo). Andoma anans:

Èl piemontèis, coma ij dialèt e a l'incontrari dle lenghe, a l'ha nen tuti ij "registr".

Ij registr a son nen lenghe diferente, ma ij diferent ovragi 'd na lenga an ocasion diferente, dzortut an tra lengagi scrit e lengagi parlà, ma nen mach: s'i-j feve atension, i v'ancòrte che le manere 'd parlé l'italian a son motobin diferente, a sconda ch'i parle con un colega o con vòst capofissin-a, con n'amis o con un éd fòravia, ant n'ufissi o për la strà; vòst lengagi a sarà ancor diferent s'i parle 'd politica o dè spòrt, e via parèj. A l'è nen mach na ques-cion éd paròle (as capiss che le paròle dl'economia o dla politica a saran nen cole ch'as deuvro an ciaciand con la morosa): a l'è 'dcò 'n problema 'd forme verbaj, éd ritm dël parlé, éd tut. Sti divers lengagi éd na midema lenga a son ciamà registr.

Ij dialetòlogh italian a fan un mugg éd paròle a rësguard dè sti registr, dzortut perchè a l'è pì facil che travajé an sël serio, ma 'dcò për podèj dè che ij dialèt a son dialèt perchè a l'han nen "tuti ij registr": an piemontèis it parli bin antècà, ma nen an sël travaj; con toa fomna, ma nen con tò cap, e via parèj. Peui a fan tante paròle për dè che nò, lor a son nen contra ij dialèt (a son democràtich e modern, lor-sì, as capiss ...), nò: ij dialèt a stan bin antècà, antè ch'a venta cudije, a van bin për le tradission, a son pressios për la "memòria stòrica", e via con tute le gavade ch'i conossoma bin.

Fin-a a na certa mira a l'han rason, antendomse: i l'oma già dit che 'l piemontèis a l'è un dialèt për ij piemontèis midem, e che ij piemontèis a lo deuvro coma 'n dialèt. E, as capiss che 'l vocabolari dël piemontèis ch'a deuvra la gent a sarà col éd na lenga mach parlà për serti argoment: la realtà a l'è cola, gnente da dè, mach che nojàutri i voroma cangela, lor-lì nò.

An s'ij mojen për cangé 'sta situassion i l'hai

parlà pì che a basta, e i l'hai dit che i dovoma felo nojàutri, nen lè stat. A l'è nen mach ques-cion che lè stat italian a l'ha mai falò e a l'ha gnun-a 'ntension éd felo, a l'è che mi al piemontèis i-j ten-o, e a l'è che se lè stat a fa tuta dle lenghe coma ch'a fa tuta la resta....

Nò, a-i è na rason pì creusa: i dovoma amprende a arfudé tuti ij discors éd "tù": mi i veuj nen esse "protegiù" da gnun, i veuj nen la comprension e la "solidarietà" éd gnun, e, pì che tut, i veuj nen cola dlè stat. I veuj rivé a na mira antè ch'i saroma nen nojàutri a ciamé la limòsna éd soa tuta, a ciamé che 'l piemontèis a sia mostà an soe scòle; nò, a saran lor ch'an ciamran èl piasì éd mostelo, perchè senza piemontèis, an Piemont, it faras pròpi

pòca strà, e, peui, parlé piemontèis a farà fin, e via parèj ...

Un seugn? Ancheuj s'i; ma a-i è 'dcò na bon-a neuva: èl govern italian a l'è finì, a l'han campalo giù, sotralo.

E antlora? E antlora la lege an sla tuta dle lenghe a l'è sotrà 'dcò chila (a-i è chi ch'a pensa che an Italia, për campé giù un govern, a-i sia gnun mojen pì sigur che sèrché 'd fé na lege an sle minoranse).

A-i saran pì nen lenghe 'd prima categoria e dè sconda, e, an Piemont, a-i sarà 'dcò pì nen tut ès mercandé 'd petission e d'arsolussion, coma che 'l piemontèis a l'avèissa dabzogn éd na cita penson da anvalid ...

Cò ch'a-j' intra tut sossì con ij registr lenghistic? A-j' intra perchè për nojàutri, "tù" dël piemontèis a veul dè dovré

èl piemontèis pròpi ant ij registr che lor-lì a veulo ch'a sio riservà a l'italian. E anlora già d'ancheuj a venta 'ncaminé a dovré nòsta lenga ant ij registr nen "giust". I veule un cit esempi? Vaire 'd coj ch'a lesò "Assion Piemontèisa" a l'han a cà 'l rëspondor (secretaria) dël telefon? E vaire rëspondor a-i son che "a parlo piemontèis"? Se da s'i a ses mèis èdcò mach queich mila (disoma doi mila, s'i l'oma queich amis ch'an giuta) rëspondor a parlaran piemontèis (con sò bel messaggi anregistrà an piemontèis e peui, ma mach dòp, an italian), e se mincadun éd costi rëspondor a arsejv, disoma, cinquanta telefonà al mèis, a fan sent mila (100.000) pèrson-e che tuti ij mèis a dovràn scoté un cit messaggi an piemontèis, ch'a-j piasa

o ch'a-j piasa nen. A saran nen sent mila pèrson-e diferente, ma, con un pòch éd boneur, da si a cheich mèis a-i sarà un cit articol an sla "Stampa" ch'an pijerà an gir ("varda mach che folaton ij piemontèis ..."), e n'autr an sla "Repubblica" ch'a dirà che an Piemont a-i son tanti, ma pròpi tanti "rassista" ... Col dè li mi i dèstopèrai na bota 'd col bon ...

Ma, a la bon-a fin, nòsti dialetòlogh a l'han rason: an piemontèis queicòs as peul nen disse, e mi i spero pròpi che as podrà mai disse.

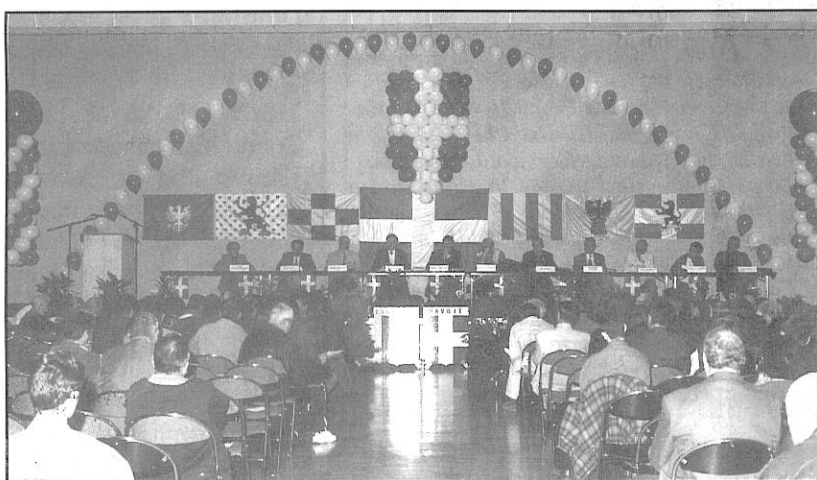
I spero che an piemontèis as sentiran mai le folatà dij giornalista italian, e 'd còse coma (e scuseme la citassion da na veja canson):

"quelli che vogliono innanzi tutto esprimere tutta la loro solidarietà"
"quelli che innalzano

un fermo richiamo"
"quelli che è necessario partire dai bisogni"
"quelli che credono nei valori dell'uomo"
"quelli che rivolgono un caloroso appello"
"quelli che la solidarietà deve essere un fatto concreto, non mera enunciazione di principi"
"quelli che vogliono dare voce a quella parte della società"
"quelli che paventano una crisi dagli sbocchi imprevedibili"
"quelli che indirizzano un severo monito"
"quelli che costituiscono un esempio concreto"
"quelli che si tende spesso a dimenticare"
"quelli che non si può prescindere"
"quelli che si recano"
Nò: tut sossì as peul pròpi nen disse an nòsta lenga.

Mauro Tosco

Neuve da la Lega savojan-a

Ligue Savoisienne
"restaurer la souveraineté du peuple de Savoie"

Le Secrétaire Général
Patrice ABEILLE

M. Beppe Burzio
ASSION PIEMONTEISA
Contrà M. Montano
I-10143 TURIN
Piémont (Italie)

Anney le Vietx, le 6 novembre 1998

Cher Monsieur,

Je reçois ce jour votre numéro du 15 octobre, contenant votre reportage sur notre troisième congrès, que vous avez eu l'amabilité de me traduire en français. Je vous en remercie vivement. Espérant que vous avez reçu la photo demandée, je ne manquerai pas de vous tenir informé des prochaines initiatives de la Ligue savoisienne.

Vive la Savoie libre!
Vive le Piémont libre!
Vive l'amitié Savoie-Piémont!

cordialement

P. Abeille

L'autr meis i l'avio 'nformà nòsti letor dla partessipassion d'Assion Piemontèisa al ters Congress dla lega Savojan-a. A sarìa 'dcò piasune documenté cost Congress con éd fòto e i l'avio ciamaj-je a j'organisator. Mach che, speta speta, le fòto a rivavo nen. I l'oma fin-a artardà 'd chèich di la surtia dël giornal, ma gnente. Peui, coma che 'l giornal a l'è stait an machina, le fòto a son rivà. E noi i jè publicoma 'dess. Parèj i peule vèdde con ij vòsti euj ch'i l'oma nen contà dè stòrie. E, an pì, iv butoma 'dcò ij ringrassiament ch'i l'oma arseivù mach adess dal secretari dla Lega Savojan-a Patrice Abeille.

